

Broj XXXVIII / 2018

Bilten o procesu pregovora
o pristupanju Srbije Evropskoj uniji

STANDBY. ME... U... EU

TEMA BROJA STR. 3–4

INTERVJU STR. 5–6

Tobi Fogel, Nejasna poruka Evropske unije

KOLUMNA STR. 7–8

Makronova Evropa i Zapadni Balkan – Umorni od čekanja

AKTUELNO STR. 13–14

Austrijski prioriteti – Helou, Viena koling

PREDSTAVLJAMO STR. 15–16

Pregovaračko poglavlje 21 – Transevropske mreže

PREGLED NAJVAŽNIJIH DOGAĐAJA

- 3. maj** **U novom budžetu EU nešto veća sredstva za IPA**
- Predlogom novog višegodišnjeg budžeta EU (*Multianual Financial Framework*), za period od 2021. do 2027. godine, suma predviđena za Instrument pretpristupne pomoći (IPA) veća je 1,2 puta u odnosu na tekući višegodišnji budžet. Iz IPA fondova izdvajaju se sredstva za reforme u zemljama kandidatima za članstvo, a za šta je, predlogom novog budžeta, predviđeno 12,865 milijardi evra. [Više...](#)
- 9. maj** **Obeležen Dan Evrope**
- Dan Evrope, 9. maj obeležen je i ove godine brojnim manifestacijama širom kontinenta. Pre 68 godina, na taj dan, doneta je Šumanova deklaracija, koja je bila temelj za osnivanju Evropske zajednice za ugalj i čelik, a time i Evropske unije kakvu danas poznajemo. Ovaj dokument obeležio je i kraj perioda sukoba i početak evropskog ujedinjenja. [Više...](#)
- 10. maj** **Za članstvo EU više stariji nego mladi, više žene nego muškarci**
- Istraživanje javnog mnjenja koje su spaveli Institut za evropske poslove i istraživačka kuća Ninamedia pokazalo je da bi ulazak Srbije u EU podržalo nešto manje od polovine građana odnosno njih 49,5%. Istraživanje, koje je sprovedeno od 21. do 24. marta na uzorku od 1201 ispitanika, pokazalo je, da su na skali od 1 do 5, građani odnose Srbije i EU ocenili sa 2,78. [Više...](#)
- 17. maj** **Održan Samit EU – Zapadni Balkan**
- U Sofiji je održan Samit Evropske unije i Zapadnog Balkana, prvi takav nakon Samita u Solunu 2003. godine. Glavna tema Samita ticala se Agende povezivanja (*Connectivity Agenda*), a u usvojenoj Deklaraciji EU još jednom potvrđuje podršku evropskoj perspektivi Zapadnog Balkana. Na marginama Samita održani su i brojni neformalni sastanci lidera zemalja Zapadnog Balkana i lidera EU. Predsednik Evropskog saveta Donald Tusk ocenio je da je ovaj Samit pokazatelj da su integracije regiona Zapadnog Balkana među najvažnijim prioritetima EU. [Više...](#)
- 25. maj** **Opšta uredba o zaštiti podataka stupila na snagu**
- Opšta uredba o zaštiti podataka (*General Data Protection Regulation*) stupila je na snagu 25. maja u državama članicama EU, zamenivši Direktivu o zaštiti podataka iz 1995. godine. Set novih pravnih tekovina Evropske unije ima za cilj da oteža zloupotrebu privatnih podataka koji se prikupljaju na internetu, kao i da građanima EU omogući veću kontrolu nad privatnim podacima. Uredba će najviše pogoditi kompanije koje prikupljaju velike količine korisničkih podataka kao što su IT kompanije, banke i osiguravajuće kuće. [Više...](#)

IMPRESUM

Izdavač: Beogradska otvorena škola (BOŠ)
Masarikova 5/16, 11000 Beograd, Srbija
www.bos.rs

Urednici: Jelena Babić, Vladimir M. Pavlović, Vanja Dolapčev, Jelena Jorgačević

Autori: Jelena Babić, Jelisaveta Jovanović, Milica Mijatović, Stefan Ubiparipović, Predrag Momčilović, Vanja Dolapčev

Lektura: Marijana Milošević

Objavljivanje elektronskog biltena „Progovori o pregovorima” podržala je Fondacija za otvoreno društvo u Srbiji. Stavovi izneti u ovom biltenu nisu nužno stavovi Fondacije za otvoreno društvo. Beogradska otvorena škola odgovorna je isključivo za iznete informacije. Za stavove i informacije u autorskim tekstovima i intervjuima odgovorni su sami autori, odnosno intervjuisane osobe.

Sofija, 2018

STANDBY. ME... U... EU

Uz neupitnu evropsku pespektivu, Deklaracija Samita EU – Zapadni Balkan poziva na saradnju u suočavanju sa zajedničkim izazovima (bezbednost i migracije), poziva na poštovanje principa vladavine prava i dobrog upravljanja, podržava društveno-ekonomski razvoj i promoviše Digitalnu agendu za Zapadni Balkan. I da, u Deklaraciji Samita se ne spominje pristupanje, proširenje niti članstvo u EU.

Polet s kojim je u zemljama Zapadnog Balkana dočekan Govor o Stanju unije – gde je proširenje opet našlo svoje mesto na evropsko-unijskom dnevnom redu za naredni period, kao i prioriteti bugarskog predsedavanja Savetu EU gde je proširenje jedan od prva tri, pomalo je posustao već u prvim danima maja.

Na dugoočekivanom Samitu EU Zapadni Balkan će se, verovalo se, konačno govoriti o proširenju i samo proširenju i ničemu drugome do proširenju.

Dugo očekivani Samit EU Zapadni Balkan je prvi posle njemu sličnog u Solunu 2003. godine (celih 15 godina, jeste, i nama je bilo teško da ih nekako pobrojimo, a da shvatimo da za to ne možemo da koristimo dve ruke nego tri, a da se pritom nismo daleko odmakli).

Dugo očekivani Samita EU Zapadni Balkan najavljan je kao kruna ovog zamajca proširenju, gde smo u proteklih šest meseci uz brojne izjave, posete i objavljene dokumente očekivali i konačno da govorimo o proširenju.

Od septembra do tih prvih toplih dana maja polet oko proširenja je prerastao u pomirenje i prećutni pristanak na novu,

ključnu reč koja od 17. maja i znači proširenje – povezivanje (connectivity).

Déjà vu

Kada je u proleće osvanula i Agenda dugonajavljanog Samita u Sofiji, uzbukali su se akademski, politički i ekspertske krugovi širom Zapadnog Balkana podjednako jako, i moramo priznati burno, kao onomad kada je predsednik Juncker, sada već daleke 2014. godine, izjavio da u ovom mandatu, tada nove, Evropske komisije neće biti proširenja.

Kada je u proleće osvanula i Agenda dugonajavljanog Samita u Sofiji, uzbukali su se akademski, politički i ekspertske krugovi širom Zapadnog Balkana podjednako jako, i moramo priznati burno, kao onomad kada je predsednik Juncker, sada već daleke 2014. godine, izjavio da u ovom mandatu, tada nove, Evropske komisije neće biti proširenja.

Događaj je najavio okupljanje visokih zvaničnika sa obe strane stola, ali na stolu je samo jedno pitanje o kojem će biti reči – povezivanje.

A šta to zapravo znači, pitaju se krugovi. I kako to vodi onome čemu svi težimo? Proširenju. Mislim, članstvu. Mislim, proširenju. Mislim, zavisi koga pitate.

OD proširenja DO povezivanja

Samit u Sofiji trebalo je da donese novu energiju celom procesu proširenja i neku novu vrstu ohrabrenja zemljama Zapadnog Balkana, da njihova davno potvrđena evropska perspektiva nije i zaboravljena. Oni daleko optimističniji i hrabriji širom regiona verovali su da će Deklaracija usvojena na kraju Samita doneti i jasnu odrednicu, vremensku razume se, datuma pristupanja.

Deklaracija jeste iznova potvrdila evropsku perspektivu regiona, ali je on u vremenskom i prostornom određenju i dalje tamo gde je bio pre 17. maja. U čekaonici.

Za razliku od nekih čekaonica, u kojima smo svi mi bar na nedeljnom nivou imali prilike da boravimo, gde vreme jako sporo prolazi, gde vam nude solidan izbor magazina i čitateljskih razbibriga, a neke i posluženje, nama naša, evropska čekaonica, uređena po svim standardima nudi – jednu ozbiljnu Agendu.

Povezivanja.

A šta ona (Agenda prim. aut.) obuhvata i šta ona (Agenda prim. aut.) zapravo znači?

Agenda povezivanja podrazumeva rad, ulaganje i unapređenje transportne, energetske i digitalne infrastrukture širom regiona i regiona prema EU, koja će olakšati saradnju. U samom Aneksu uz Deklaraciju izlistan je pojedinačan i detaljniji spisak mera, programa i projekata koje će obuhvatiti Agenda povezivanja.

Pored povezivanja putevima, mrežama, pojasevima i energijom u zadatak je Zapadnom Balkanu data i mogućnost i prilika da se suoči sa izazovima koji su zajednički za ceo region, poput bezbednosti, migracija, geopolitičkog razvoja i unapređenja dobrosusedskih odnosa.

I uz jasno i prisutno povezivanje, uz neupitnu evropsku perspektivu, Deklaracija Samita poziva na zajedničku saradnju u suočavanju sa zajedničkim izazovima (bezbednost i migracije), poziva na poštovanje principa vladavine prava i dobrog upravljanja, podržava društveno-ekonomski razvoj i promovise Digitalnu agendu za Zapadni Balkan.

I da.

Deklaracija Samita ne spominje pristupanje (*accession*), proširenje (*enlargement*) niti članstvo (*membership*).

I JOŠ JEDNOM – FUNDAMENTALS FIRST

Kako bi podržala političku, privrednu i društvenu transformaciju regiona u celini, EU još jednom i u Deklaraciji iz Sofije ponavlja da se ona zasniva na konkretnom napretku u oblasti vladavine prava, ali i društveno-ekonomskim reformama. Neophodno je nastaviti dalje reforme, posebno u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, dobrog upravljanja, kao i poštovanja ljudskih prava i prava manjina, gde civilno društvo i nezavisni mediji imaju ključnu ulogu u procesu demokratizacije.

Srešćemo se opet negde ti i ja

EU poručuje da nećemo čekati 15 godina da bude upriličen novi Samit Evropska unija – Zapadni Balkan. Vidimo se brzo. Za dve godine, kada Hrvatska, koja je proces započela kada i sve zemlje za koje se Samit organizuje, bude kao članica EU i preuzela predsedavanje Savetu EU – 2020. godine. Ministarka vanjskih poslova Hrvatske pred sam Samit u Sofiji radosno je najavljivala da će prioritet prvog predsedavanja Hrvatske Savetu EU biti – a što li drugo do – proširenje.

ŠTA NAM JE DONEO SAMIT U SOFIJI?

Danas smo reafirmisali našu zajedničku posvećenost evropskoj perspektivi celog regiona. Kao što sam napomenuo tokom moje skorašnje posete regionu, Evropska unija jeste i ostaće najpouzdaniji partner sa Zapadnim Balkanom. Vodili smo konkretnu diskusiju o tome kako da poboljšamo veze sa Zapadnim Balkanom i na njemu.

*Donald Tusk, predsednik Evropskog Saveta,
Sofija, 17. maj 2018. godine*

ŠTA NAM JE DONEO SAMIT U SOFIJI?

Trba podržati zemlje koje sprovode reforme i napreduju ka Evropi. Međutim, nisam za proširenje pre produbljena i sprovođenja reformi u EU koje bi omogućile bolje funkcionisanje Unije. Nije od koristi ni za zemlje koje žele da se pridruže ni članice EU, da imamo mehanizme bez pravila, i koji ide samo ka širenju u nedogled.

*Emanuel Makron, predsednik Francuske,
Sofija, 17. maj 2018. godine*

Nećemo dugo čekati da se sretnemo ponovo, bar ne onoliko koliko smo čekali do sada. I možda ovo kratkotrajnije čekanje i donese da tog puta, zapravo, i pričamo o proširenju. Ali u vremenskim okvirima. Jer smo mi, sa svoje strane, postigli rezultate, a oni su, sa svoje strane, postigli željenu reorganizaciju i reformu. Jer smo svi, sa svih strana, uspeali da se povežemo.

*Jelena Babić,
Jelisaveta Jovanović
Beogradska otvorena škola*

Tobi Fogel, Centar za evropske političke studije

NEJASNA PORUKA EVROPSKE UNIJE

Stvaranje veza između šest zemalja Zapadnog Balkana, infrastrukturnih, ekonomskih, kulturnih veza, veoma je značajno i predstavlja pozitivan korak. Međutim, to neće samo po sebi rešiti mnogobrojna bilateralna pitanja i neće obavezno pomoći tim državama da ostanu na putu EU integracija.

Nedavno se završio Samit EU i Zapadnog Balkana u Sofiji i, po svemu sudeći, deluje da nema previše prostora za entuzijazam. Tema o kojima može i treba da se razgovara je mnoštvo – koliko je poruka EU o proširenju bila (ne)određena kada je reč o proširenju, šta ponašanje evropskih lidera na Samitu govori o samoj Uniji, kakva je razlika u odnosu na prethodni Samit u Solunu... Sa analitičarem Tobijem Fogelom, iz Centra za evropske političke studije u Briselu, razgovaramo o tome, ali i o stavu Francuske i Austrije o Zapadnom Balkanu odnosno proširenju EU, kao i o značaju povezanosti regiona.

Beogradska otvorena škola: U drugoj polovini maja ove godine održan je, posle 15 godina, Samit EU i Zapadnog Balkana u Sofiji. Mislite li da je na samitu uspešno potvrđena evropska perspektiva regiona Zapadnog Balkana?

Odbijanje premijera Španije da prisustvuje samitu o Kosovu ukazalo je na unutrašnju podelu koja postoji u EU kada se radi o proširenju. Komentari predsednika Makrona o potrebi da se EU najpre reformiše pre nego što prime nove članice takođe su veoma odmgli, iako su pre svega bili usmereni ka Nemačkoj, a ne ka zemljama Balkana.

Tobi Fogel: Dobro je što je održan samit i što je poslata poruka da je potvrđena perspektiva članstva za šest država Zapadnog Balkana, jer ta činjenica ima određenu simboličku težinu. Međutim, ta poruka je poljuljana jer je potvrda perspektive bila maglovita, države Zapadnog Balkana nisu jasno pomenute, a i bila je prisutna neizvesnost oko toga da li će Albanija i Makedonija dobiti zeleno svetlo za početak pregovora o pridruživanju na sastanku Evropskog saveta u junu. Štaviše, odbijanje premijera Španije da prisustvuje samitu o Kosovu ukazalo je na unutrašnju podelu koja postoji u EU kada se radi o proširenju. Komentari predsednika Makrona o potrebi da se EU najpre reformiše pre nego što primi nove članice takođe su veoma odmgli, iako su pre svega bili usmereni ka Nemačkoj, a ne ka zemljama Balkana.

Izvor: BOŠ arhiva

Beogradska otvorena škola: Možete li uporediti ovaj samit sa onim koji je održan pre 15 godina u Solunu, posebno imajući u vidu zaključke sa oba samita?

Tobi Fogel: Samit u Solunu predstavljao je pravu prekretnicu. Tada je prvi put nedvosmisleno rečeno da čitav region ima perspektivu učlanjenja. Samit u Sofiji predstavljao je samo ponovnu potvrdu toga, ali dosta nejasnu potvrdu, daleko slabiju nego što je to neophodno.

Beogradska otvorena škola: Pre samita čulo se mnogo primedbi na temu Samita - Povezanost (*Connectivity*). Na šta se odnosi suština pojma povezanosti?

Tobi Fogel: Stvaranje veza između šest zemalja Zapadnog Balkana, infrastrukturnih, ekonomskih, kulturnih veza, veoma je značajno i predstavlja pozitivan korak. Međutim, to neće samo po sebi rešiti mnogobrojna bilateralna pitanja i neće obavezno pomoći tim državama da ostanu na putu EU integracija.

Beogradska otvorena škola: Kakvo je Vaše mišljenje o izjavi koju je na samitu dao predsednik Francuske Emanuel Makron? Da li je on „pokvario zabavu” ili je jedini realan kada se radi o budućnosti procesa pridruživanja Zapadnog Balkana?

Tobi Fogel: Predsednik Makron je samo ponovo artikulisao dugogodišnju politiku Francuske koja se zalaže za „produbljenje” pre „proširenja” EU. Njegova poruka bila je namenjena kancelarki Merkel koja je reagovala prilično blago na njegov predlog da se radi na novom kreiranju EU. U prošlosti se Francuska slagala s proširenjem (Hrvatska, Bugarska i Rumunija, runda proširenja 2004. godine) uprkos tome što je bilo sličnih problema tako da se nadam da će Makron biti jednako pragmatičan kao i njegovi prethodnici. Ali razočaravajuća je činjenica da nije preuzeo

vođstvo po pitanju proširenja EU; njegov stav bi se smatrao kredibilnim i na Zapadnom Balkanu i u EU. Ako bi Francuska, međutim, blokirala otvaranje pregovora o pridruživanju sa Albanijom, to bi bila potpuno nova situacija. Francuzi su prilično nerasploženi prema proširenju i umesto da Makron objasni svojim biračima zbog čega je proširenje dobro za EU, on bi takvim stavom potvrdio njihove predrasude. Signal koji bi se na taj način poslao državama Zapadnog Balkana zaista bi bio izuzetno negativan.

Beogradska otvorena škola: Jedan od prioriteta za predsedavanje Austrije Savetu jeste „Stabilnost u susedstvu – perspektiva Evropske unije za države Zapadnog Balkana/Jugoistočne Evrope“. Možemo li očekivati isti „entuzijazam“ koji je Bugarska pokazala prema Zapadnom Balkanu?

Tobi Fogel: Vlada Austrije podržava proširenje, ali nažalost često bez neophodne kritičke distance prema vladajućim elitama na Balkanu, posebno u Srbiji i Hrvatskoj. Austrija ima tendenciju da region posmatra pre svega kroz prizmu poslovanja i investicija i ne deluje previše zainteresovano za principe vladavine prava ili korupciju i zarobljavanje države.

Vlada Austrije podržava proširenje, ali nažalost često bez neophodne kritičke distance prema vladajućim elitama na Balkanu, posebno u Srbiji i Hrvatskoj. Austrija ima tendenciju da region posmatra pre svega kroz prizmu poslovanja i investicija i ne deluje previše zainteresovano za principe vladavine prava ili korupciju i zarobljavanje države.

*Intervju priredio: Vanja Dolapčev,
Beogradska otvorena škola*

Makronova Evropa i Zapadni Balkan

UMORNI OD ČEKANJA

Umesto konkretizacije daljih koraka u pravcu proširenja, zemlje regiona su na Samitu u Sofiji dobile Agendu povezivanja i podršku za svoju evropsku perspektivu. Očekivano, francuski predsednik je komentarima na Samitu doprineo marginalizaciji diskusije o proširenju, ponavljajući, ali i pooštravajući svoj stav da dalje proširenje ne bi pomoglo da se trend slabljenja EU zaustavi.

Dok je Emanuel Makron prošle godine hodao ka sceni kako bi se obratio Francuskoj nakon izborne pobeđe, odzvanjala je Oda radosti. Činilo se da je trijumfom nad Marin Le Pen, predstavnikom desnice i vesnicom evroskepticizma, izvojevao pobeđu i za Evropsku uniju. Mediji su najmlađeg francuskog predsednika, uz nemačku kancelarku Angelu Merkel, doživljavali kao jednog od nosioca evropske ideje. Ipak, u aprilu ove godine, Makron je pokazao da njegove evropska vizija ima svojih ograničenja. U govoru, pred poslanicima Evropskog parlamenta, izrazio je rezervisanost povodom daljeg proširenja Unije dokle god trenutnih 28, a zbog Bregzita uskoro 27, članica ne premoste postojeće teškoće u EU.

Skromno o proširenju

Teško je oteti se utisku da je ova njegova izjava svakako doprinela tonu Samita EU - Zapadni Balkan u Sofiji, i pre nego što se on održao. Događaj je bio prvi takvog formata nakon 15 godina i trebalo je da predstavlja zamajac jačanju veza između regiona Zapadnog Balkana i EU. Iako je već bilo nagovešteno da proširenje neće biti glavna tema, zemlje Zapadnog Balkana su sigurno očekivale da će se o tome ipak razgovarati.

Iako Francuska ima jaku poziciju u kreiranju politika EU, ne dele svi mišljenje njenog predsednika, i podsećaju na to da ukoliko EU ne pruži stabilnu perspektivu i pomoć na putu evrointegracija zemaljama Zapadnog Balkana, taj prostor se otvara za veći uticaj Kine i Rusije, što nije u skladu s političkim i bezbednosnim ciljevima Evropske unije.

Umesto konkretizacije daljih koraka u pravcu proširenja, zemlje Zapadnog Balkana su dobile Agendu povezivanja i podršku za svoju evropsku perspektivu. Očekivano, Makron je komentarima na Samitu doprineo marginalizaciji diskusije o proširenju, ponavljajući, ali i pooštravajući svoj stav

Izvor: faz.net

da dalje proširenje ne bi pomoglo da se trend slabljenja EU zaustavi.

Francuska ne podržava proširenje dok god ne bude sigurna u pozitivne rezultate unutrašnjih reformi koje bi ojačale EU, kao i ispunjenost reformi na Zapadnom Balkanu. Baš zbog činjenice što su susedne države regiona Zapadnog Balkana već postale članice EU s nerešenim problemima (bilo ekonomske stabilnosti, korupcije ili graničnih sporova) EU je sada rešena da to više ne prihvata.

Umor od proširenja

Možda su Makronove izjave politički promišljene zarad lične popularnosti, kao ustupci desničarskoj javnosti, i oslušivanja javnog mnjenja u Francuskoj koje šalje jasan signal o političkoj potražnji: čak 64% građana Francuske je protiv ulaska novih članica u EU, dok je za tek 28%.¹ Međutim, da li on ima zaista krajnje suprotnu ideju od one koju je Komisija preporučila u svojoj Strategiji proširenja, a koju je Zapadni Balkan dočekao sa entuzijazmom, ili su ova dva stava donekle bliska? U Verodostojnoj perspektivi proširenja i pojačanom angažovanju EU na Zapadnom Balkanu je, kao što smo pisali u Biltenu broj 35, upravo isto bilo naznačeno – Evropa mora postati jača pre nego što postane šira. Tako bismo izjave predsednika Makrona mogli uporediti sa izjavom predsednika Evropske komisije Žan Klod Junkera iz 2014. godine, kada je rekao da EU neće imati nijednu novu članicu do kraja mandata trenutne Komisije. To jeste bila tehnički tačna izjava, jer nijedna država kandidat nije bila u tom trenutku spremna da se u narednih pet godina (do 2019. godine) uskladi s potrebnim kriterijumima EU, ali reči nose težinu i zemlje Zapadnog Balkana su tada teško

¹ <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/download/DocumentKy/82875>

primile takvu poruku, kao što je to i sada slučaj s porukom predsednika Makrona.

S druge strane, iako Francuska ima jaku poziciju u kreiranju politika EU, ne dele svi mišljenje njenog predsednika², i podsećaju na to da ukoliko EU ne pruži stabilnu perspektivu i pomoć na putu evrointegracija zemaljama Zapadnog Balkana, taj prostor se otvara za veći uticaj Kine i Rusije, što nije u skladu s političkim i bezbednosnim ciljevima Evropske unije.

Danas, stiće se utisak da je dugo iščekivani Samit u Sofiji ostavio otkrivena vrata za odlazak entuzijazma mnogih povodom proširenja. Kao pandan evropskom umoru od proširenja, nažalost javlja se i umor od čekanja među ovdašnjim stanovništvom, kako među onima koji aktivno prate proces evrointegracija tako i među običnim građanima.

*Milica Mijatović,
Beogradska otvorena škola*

² <http://rs.n1info.com/a389652/English/NEWS/Not-everyone-in-EU-agrees-with-Macron-MEP.html>

Proširenje EU

ČEKAJUĆI NEMAČKO-FRANCUSKU INICIJATIVU

Srbija i njeni građani ne bi trebalo da se osvrću na dešavanja u Uniji niti da to posmatraju fatalistički. Uvek su postojali globalni problemi koji su uticali na proširenje i na bezbednost Unije. Stoga je neophodno da nastavimo da se, kao građani, što više uključujemo u sam proces.

Balkan se ponovo nalazi na radaru Evropske unije, odnosno u centru političkih poruka koje šalju predstavnici i šefovi država članica. Ovog puta to nema negativnu konotaciju vezanu za našu nedavnu istoriju, već se mogu oslušnuti ohrabrujući tonovi koji motivišu i pozivaju zemlje regiona da postanu deo evropske porodice. Ukratko, najbitnija poruka za ovdašnje građane je da bi zastava EU mogla da se zavijori pored naše najranije 2025. godine (što je, ipak se mora reći, dosta ambiciozno).

Početak 2018. godine je zaista bio entuzijastičan, naročito kada je susedna Bugarska preuzela predsedavanje Savetu EU i srdačno promovisala proširenje i pristupanje čitavog regiona EU. To je dodatno vratilo proširenje na agendu i podsetilo države članice da je Balkan (geografski) deo Evrope.

Briselska publika je dosta fokusirana na bezbednost u regionu i na dijalog između Beograda i Prištine. Međutim, ono što ostaje kao trn u oku analitičara kada se govori o Srbiji jeste: funkcionisanje Parlamenta, usvajanje zakona bez javnih rasprava, sloboda medija, zaštita ljudskih prava, kao i funkcionisanje pravosuđa i vladavina prava.

U februaru 2018. godine, Evropska komisija je usvojila i predstavila Strategiju proširenja, s punim nazivom: Verodostojna perspektiva proširenja i pojačano angažovanje EU na Zapadnom Balkanu. U aprilu su objavljeni godišnji izveštaji zemalja regiona u procesu pristupanja EU koji su, međutim, pokazali da države kandidati nisu mnogo napredovale u ključnim oblastima poput vladavine prava, borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, kao i slobode medija.

Uprkos tome što izveštaji pokazuju očigledne zaostatke u procesu integracija, ipak se ističu afirmativne političke i medijske poruke. Primitno je takođe da se svest država članica menja pozitivno prema proširenju.

Izvor: VASSIL DONEV/EPA/SHUTTERSTOCK

Skromni rezultati i velika zadržka

Briselska publika je dosta fokusirana na bezbednost u regionu i na dijalog između Beograda i Prištine. Međutim, ono što ostaje kao trn u oku analitičara kada se govori o Srbiji jeste: funkcionisanje Parlamenta, usvajanje zakona bez javnih rasprava, sloboda medija, zaštita ljudskih prava, kao i funkcionisanje pravosuđa i vladavina prava.

Međutim, nedavno održan Samit u Sofiji, koji je okupio lidere EU i Zapadnog Balkana, imao je za cilj da vrati Balkan na durbin Brisela i država članica. Važnost sastanka, kao i medijska i politička pažnja, je bila ogromna, imajući u vidu da je prethodni sličan samit organizovan čak petnaest godina ranije. Međutim, rezultat je bio osrednji: Deklaracija koja nije pokazala baš jaku motivaciju država članica za dalje proširenje. Nažalost, postoje mnogo veći, suštinski problemi koji okupiraju pažnju država članica i koji na kraju, nemilosrdno uklanjaju i premeštaju proširenje Unije s njene agende niže na listi prioriteta. Svakako, postoji mišljenje da je „sveža krv” nešto što bi oporavljalo Uniju, međutim aktuelna situacija oko Velike Britanije i Bregzita, sve veći porast evroskeptičnih i konzervativnih partija koje preuzimaju vlast (Italija, Austrija, Poljska, Mađarska) kao i pogoršani diplomatski i ekonomski odnosi s Rusijom, ali i SAD preuzimaju primat.

Ono što je ostalo najzapaženije je da je Emanuel Makron, predsednik Francuske, na pitanje proširenja uvek odgovarao generalno pozitivno, ali s velikom zadržkom. On je uporno slao poruke da Unija prvo mora da reši unutrašnje probleme. Svojim izjavama tražio je reakcije najpre od Nemačke, a i ostalih zemalja, ali i napominjao da je trenutno stanje unutar zajednice negativno, da ne postoji dobra saradnja, kao i da je veliki jaz u razvijivosti između država članica.

Upravo tu je primetno rasipanje energije i rastrzanost u pristupu same Unije, što se nekada dâ i primetiti na osnovu diplomatskih poteza i indirektnih komunikacija s državama kandidatima. Ipak, volja država članica je još uvek bitnija nego volja Evropske komisije koja (ponovo) entuzijastično promovise proširenje. Očekuje se, i samo proširenje zavisi od toga, da se stara dobra franko-germanska saradnja ponovo jako pokrene i postavi nove visine razvoja čitavog kontinenta.

Pismo iz Nemačke

Nakon parlamentarnih izbora u septembru 2017. godine, Nemačka je dobila koalicionu vladu tek pet meseci kasnije. Energija je velikim delom, razumljivo, usmeravana na unutrašnju stabilnost, ali se ne može reći da nije bilo aktivnosti na nivou EU. Nemačka ponovo kreće da s velikom energijom radi na evropskom projektu.

Ne treba obeshrabriti zemlje koje pristupaju EU time što kancelarka nije pričala mnogo o proširenju niti je to signal da se ono pomera s liste prioriteta EU. S druge strane, postoje i različiti razlozi zašto se Balkan vraća u fokus EU, od kojih su nimalo irelevantni i sve veći – politički i finansijski uticaji i prisustvo Kine, Rusije i zemalja Bliskog istoka.

A da ne bi bilo sve u tekstu u duhu pesimizma i nesigurnosti, mora se spomenuti da je javnost nakon dužeg vremena konačno dobila i odgovore kancelarke Angele Merkel. Ona je potvrdila reči kolege Makrona da zaista mora da se radi na unapređenju Unije kroz investicije i reformu evrozone. Investicioni fond, koji bi obuhvatio nešto malo preko 10 milijardi evra, bi se upotrebljavao za razvoj država članica.

Ne treba obeshrabriti zemlje koje pristupaju EU time što kancelarka nije pričala mnogo o proširenju niti je to signal da se ono pomera s liste prioriteta EU. S druge strane, postoje i različiti razlozi zašto se Balkan vraća u fokus EU, od kojih su nimalo irelevantni i sve veći – politički i finansijski uticaji i prisustvo Kine, Rusije i zemalja Bliskog istoka.

Problemi uvek postoje

Evropsku uniju očekuju izbori za novi saziv Evropskog parlamenta i nakon toga izbor nove Evropske komisije tokom 2019. godine. Komisija će biti itekako usmerena na pitanja: azila, migracija, bezbednosti, populizma, dezinformacija, ekonomskog razvoja, ali i pitanja proširenja i širenja uticaja EU.

Srbija i njeni građani ne bi trebalo da se osvrću na dešavanja u Uniji niti da to posmatraju fatalistički. Uvek su postojali globalni problemi koji su uticali na proširenje i na bezbednost Unije. Stoga je neophodno da nastavimo da se, kao građani, što više uključujemo u proces, učimo o njemu i vidimo kakve nam prednosti donosi i kakva nova pravila naša država mora da usvoji i primeni.

Stefan Ubiparipović
Beogradska otvorena škola

Energetska efikasnost na Zapadnom Balkanu

DA LI SATOVI I DALJE KASNE?

Uprkos tome što zemlje regiona u zbiru nisu veliki potrošači energije, kada se potrošena energija preračuna po glavi stanovnika dolazimo do vrha liste po neefikasnom korišćenju energije. Pri tome, ta energija dolazi uglavnom iz niskokaloričnog uglja i produktivnost proizvodnje ove energije je niska, a eksterni troškovi visoki.

Važna tačka Samita zemalja Evropske unije i Zapadnog Balkana u Sofiji bila je i infrastrukturna povezanost, pre svega energetsko i transportno regionalno povezivanje. U zajedničkoj Deklaraciji, potpisanoj na kraju Samita, energetika je dobila značajno mesto, dok u dodatku s programom prioriteta, postoji čitavo poglavlje koje se odnosi na jačanje povezanosti kroz nove energetske i transportne projekte.

U tački sedam zajedničke Deklaracije iz Sofije, između ostalog, navodi se: „Energetska sigurnost biće prioritet, između ostalog, kroz bolju energetska efikasnost, bolju prekograničnu među sobnu povezanost, diversifikaciju izvora i pravaca, kao i uravno težu kombinaciju raznih izvora energije uz bolju integraciju obnovljivih izvora energije.”

Problem je što se zakoni koji regulišu energetska efikasnost još uvek ne primenjuju u potpunosti, pa su uspešni primeri još uvek više sporadični slučajevi, zasnovani pre svega na entuzijazmu i posvećenosti pojedinaca. U Srbiji tek mali broj opština ima energetske menadžere, iako su sve opštine s više od 20.000 stanovnika u obavezi, **prema zakonu** o efikasnom korišćenju energije, da ga imaju.

Energetska efikasnost svakako mora biti jedan od prioriteta zemalja Zapadnog Balkana. Uprkos tome što ove zemlje u zbiru nisu veliki potrošači energije, kada se potrošena energija preračuna po glavi stanovnika dolazimo do vrha liste po neefikasnom korišćenju energije. Pri tome, ta energija dolazi uglavnom iz niskokaloričnog uglja i produktivnost proizvodnje ove energije je niska, a eksterni troškovi visoki. Problem je što se zakoni koji regulišu energetska efikasnost još uvek ne primenjuju u potpunosti, pa su uspešni primeri i dalje više sporadični slučajevi, zasnovani pre svega na entuzijazmu i posvećenosti pojedinaca. U Srbiji tek mali broj opština ima energetske menadžere, iako su sve opštine s više od 20.000 stanovnika u obavezi, **prema zakonu** o efikasnom korišćenju energije, da ga imaju.

Izvor: sweetcrudereports.com

Male hidroelektrane, veliki problem

U Programu prioriteta iz Sofije poseban deo je posvećen proširenju i jačanju Energetske unije EU na Zapadni Balkan, ali uz strategiju na regionalnom nivou za diversifikaciju i iskorišćavanje obnovljivih izvora energije, a naročito hidroenergije.

Diversifikacija i prelazak na obnovljive izvore energije teku jako sporo. Čini se da većina zemalja Zapadnog Balkana neće uspeti da ostvari svoje ciljeve vezane za obnovljive izvore energije do 2020. godine. Poseban problem može izazvati poslednja rečenica, kojom se podstiče veća upotreba hidroenergije. Da bi se približile ciljevima u oblasti obnovljivih izvora energije, zemlje Zapadnog Balkana okrenule su se malim hidroelektranama. Ovakve hidroelektrane u velikoj meri doprinose ekološkoj i socijalnoj katastrofi u krajevima gde se grade, dok je doprinos u ukupnoj proizvodnji energije zanemarljiv. Priroda ostaje trajno narušena, lokalno stanovništvo bez izvora tekuće vode, a profit odlazi u ruke velikih igrača na tržištu energije. Dodatni problem predstavlja to što je dobar deo planiranih i izgrađenih malih hidroelektrana u područjima zaštićene prirode, gde ne bi smelo ništa da se gradi. Potreba za prelaskom sa uglja na obnovljive izvore energije apsolutna je neophodnost, ali je isto podjednako bitno i preispitati koji izvori jesu zapravo dostupni, održivi i obnovljivi i na njima bazirati održivu budućnost.

„U tu svrhu EU pozdravlja obavezivanje partnera sa Zapadnog Balkana na, između ostalog, ubrzano sprovođenje pravne-tekovine u skladu sa ugovorima o Energetskoj zajednici i Transportnoj zajednici“, kaže tačka 9 zajedničke Deklaracije. U ovoj tački pozdravlja se obavezivanje partnera da sprovode energetska politiku u skladu sa Ugovorom sa Energetskom zajednicom, na šta su se zemlje Zapadnog Balkana obavezale, ali koliko

to one i zaista čine ostaje upitno. Bosna i Hercegovina je već snosila posledice u vidu sankcija Energetske zajednice, jer nije sprovela preuzete obaveze. Naime, BiH nije ispunila sve obaveze iz Trećeg energetskeg paketa, a posebno u delu koji se odnosi na regulaciju gasnog sektora. Srbija je za malo izbegla istovetne sankcije i opet je u pitanju bio deo o gasu i restrukturiranju Srbijagasa. Restrukturiranje Srbijagasa jedan je od preduslova i za otvaranje Poglavlja 15 u pristupnim pregovorima sa EU.

Da bi se približile ciljevima u oblasti obnovljivih izvora energije, zemlje Zapadnog Balkana okrenule su se malim hidroelektranama. Ovakve hidroelektrane u velikoj meri doprinose ekološkoj i socijalnoj katastrofi u krajevima gde se grade, dok je doprinos u ukupnoj proizvodnji energije zanemarljiv.

Energetska crna rupa

Sredinom marta saznali smo da širom Evrope kasne satovi čiji se rad bazira na frekvenciji električne energije. Satovi na šporetima, mikrotalasnim pećnicama i ostali radio-satovi kasnili su šest minuta od Portugalije do Rumunije, od Danske do Grčke. Pošto je 25 evropskih država povezano u jednu elektroenergetsku mrežu, koja se zasniva na održavanju frekvencije rada na 50 herca, odnosno 50 oscilacija u sekundi, svaka promena u mreži može promeniti frekvenciju. Nakon istrage, utvrđeno je da se energetska crna rupa nalazi negde na Balkanu i da zbog toga kasne satovi širom Evrope. Tačnije crna rupa nastala je između Srbije i Kosova*¹ usled nedovoljne i nevoljne koordinacije Elektroprivrede Srbije (EPS) i Kosovskog operatera sistema prenosa i tržišta (KOSTT). Ova situacija je još jedan pokazatelj kako nedovoljna regionalna povezanost i saradnja zemalja Zapadnog Balkana može da utiče i destabilizuje celokupan evropski energetska sistem.

Zemlje Zapadnog Balkana u različitim su fazama u pregovorima sa EU. Tako je njihova energetska politika različito usklađena sa energetska politikom EU. Prema Godišnjem izveštaju Evropske komisije Srbija, Makedonija i Albanija su ostvarile umereni napredak na polju energetike. Crna Gora prednjači u usvajanju i implementaciji EU legislativne i prema oceni Evropske komisije ostvarila je dobar nivo pripremljenosti u Poglavlju 15, koje obuhvata politiku energetike, dok je Kosovo* tek na početku procesa.

Saradnja na regionalnom nivou neophodna je zemljama Zapadnog Balkana i to ne samo zbog pristupnih pregovora i obaveza prema EU. Saradnja oko pitanja energetike, transporta i životne sredine potrebna je jer ekološki i energetska problemi ne znaju za nacionalne granice. Ali zato reke, vazduh, klima, biljke i životinje i te kako haju za zagađenje vazduha koje nastaje upotrebom prljavog uglja, ispuštanjem neprečišćene vode i hemikalija u vodotokove, kao i na ispuštanje gasova koji izazivaju klimatske promene. Sve ove stvari neophodno je rešavati od lokalnog nivoa pa naviše, sve do regionalnog i evropskog, kako bi obezbedili dostupnu i čistu energiju koja će minimalno uticati na kvalitet životne sredine.

„Nadovezujući se na ostvareni napredak, između ostalog kroz regionalne inicijative, zalažemo se da značajno poboljšamo, povezanost u svim dimenzijama: transportnoj, energetska, digitalnoj, ekonomskoj i ljudskoj” – piše u zajedničkoj Deklaraciji iz Sofije. Povezanost (*Connectivity*) ostaje ključna reč za sve, a za njenu bolju upotrebu prostora, na regionalnom i evropskom nivou, ima na pretek, jer za početak, bez dobre regionalne povezanosti satovi će nastaviti da kasne.

*Predrag Momčilović,
Beogradska otvorena škola*

¹ Ovaj naziv ne prejudicira status i u skladu je s Rezolucijom 1244 i mišljenjem MSP o kosovskoj deklaraciji o nezavisnosti.

Austrijski prioriteti

HELOU, VIENA KOLING

Nakon dvanaest i po godina, Republika Austrija se vraća na čelo predsedavanja Savetu. Međutim, stvari su se od tada promenile. Ovo vreme je bilo dovoljno dugo. Toliko da su i prioriteti predsedavanja te države članice znatno drugačiji nego što su to bili u zimu i proleće 2006. godine. Pre svega, drugačija je sama organizacija na čelu čije institucije će ona predsedavati.

Pre godinu dana, države članice pred kojima je stajalo jedno ipogodišnje predsedavanje Savetu Evropske unije (EU), Estonija, Bugarska i Austrija, usaglasili su krovne prioritete svojih programa. Kao što smo već pisali u prethodnim brojevima, ti prioriteti se bave jačanjem institucija, dobrim upravljanjem i vladavinom prava, regionalnom saradnjom, stabilnošću, promocijom društveno-privrednog razvoja, digitalizacijom, politikom bezbednosti, ali i ulogom EU u svetu, gde se naročito ističe politika ka zemljama Zapadnog Balkana.

Dok je Estonija najveću pažnju posvetila digitalizaciji, politici bezbednosti i osnaživanju privrede, Bugarska je svoju pažnju usmerila ka zemljama Zapadnog Balkana u vidu „evropske perspektive i povezanosti. Jedan od pokazatelja ovakve bugarske politike jeste i Samit koji je održan 17. maja u Sofiji. Ovaj

Samit je prvi takve vrste u poslednjih 15 godina, posle Samita u Solunu gde su i zvanično otvorena vrata evropskih integracija zemljama Zapadnog Balkana.

Prvog dana jula 2018. godine, predsedavanje Savetu preuzima Austrija. Ali šta može da se očekuje od toga? Iako se o određenim prioritetima austrijskog predsedavanja, poput migracija, pričalo već u februaru na sastanku austrijskog predsednika vlade Sebastijana Kurca i predsednika Evropskog saveta Donaldusa Tuska, prioriteti su svoj konačan oblik dobili u proleće ove godine. A prioriteti su sledeći: 1) bezbednost i migracije, 2) digitalizacija i 3) stabilnost susedstva i perspektiva članstva u EU za zemlje Zapadnog Balkana/Jugoistočne Evrope.

Ali mi smo već bili ovde, zar ne?

Jeste, ali to je bilo već dosta davno. Nakon dvanaest i po godina, Republika Austrija se vraća na čelo predsedavanja Savetu. Međutim, stvari su se od tada promenile. Ovo vreme je bilo dovoljno dugo. Toliko da su i prioriteti predsedavanja te države članice znatno drugačiji nego što su to bili u zimu i proleće 2006. godine. Pre svega, drugačija je sama organizacija na čelu čije institucije će Austrija predsedavati. U međuvremenu je stupio na snagu Ugovor iz Lisabona, pa se i uloga predsedava

e 2 0
u 1 8
- a t

**Austrian
Presidency
of the
Council of the
European Union**

juće države članice izmenila. Takođe, EU je postala ranjiva na izazove koje joj je doneo kraj prve decenije 21. veka. Pored toga, od 2006. godine broj država se povećao za tri, a potom pao za jednu. Iako je svako vreme izazov za organizaciju kakva je EU, 2018. godina je izazovnija nego što je to bila 2006. godina.

Kako pravilo usaglašenog trojnog predsedavanja tada još nije bilo na snazi, Austrija je mogla u prvi plan da postavi teme koje nisu bile u vezi s državama članicama koje predsedavaju pre ili posle nje. Tako je od januara do jula 2006. godine Austrija imala mnogo duži spisak svojih prioritetnih tema. Naime, tada se Austrija zanimala: finansijama, Ugovorom o Ustavu Evrope, zapošljavanjem, konkurencijom, privrednim temama, informacionim društvom i životnom sredinom. Proširenje EU je, takođe, bilo jedno od prioritetnih tema (doduše, ne pri vrhu). Međutim, Srbije tu nije bilo. Shodno tadašnjem napretku zemalja kandidata u pristupanju EU: Rumunija, Bugarska, Hrvatska, Turska i Makedonija su bile u središtu pažnje.

Da, zaista, mnogo stvari se promenilo od tada.

A šta danas?

Kao što se gore navodi, zemlje Zapadnog Balkana su i dalje prioritet. I to jedan od ključnih. Prema sadržaju plana i programa predsedavanja Savetu, Austrija će posvetiti pažnju jačanju veza između EU i njenih suseda. Takođe, plan i program prepoznaje zemlje Zapadnog Balkana kao glavni prostor kojim se ovaj prioritet bavi. Štaviše, stoji da je u interesu Austrije, ali i cele

A NEKA SE PRIPREME

Tri države članice koje će predsedavati Savetu od početka iduće godine su redom: Rumunija, Finska i Hrvatska. Za sada se ne znaju krovni prioriteti programa predsedavanja ove trojke. Međutim, na osnovu [internet sajta](#) rumunskog predsedavanja ističu se sledeće teme: rast, konkurencija i povezanost, bezbednost, uloga EU u svetu, te promocija i dosledno sprovođenje njenih vrednosti. Kao deo teme uloga EU u svetu navodi se i politika susedstva. Stoga je izvesno da će zemlje Zapadnog Balkana, bar u određenoj meri, ostati prioritet EU i u 2019. godini.

Evrope, da budućnost zemalja Zapadnog Balkana bude u EU. U ostvarivanju toga Austrija će se u najvećoj meri osloniti na ovogodišnju Strategiju proširenja Evropske komisije. Međutim, pored svog entuzijazma koji se oslikava u opisu ovog prioriteta, na kraju se navodi da će cela perspektiva članstva u EU za zemlje Zapadnog Balkana zavisiti, pre svega, od rada i napretka svake od njih.

Dakle, kao i uvek, odgovornost za taj veliki posao s kratkim rokovima je i dalje na nama. 2, 1, 0... *Der Alarm ist rot!* (Alarm se upalio!)

*Vanja Dolapčev,
Beogradska otvorena škola*

POGLAVLJE 21 - TRANSEVROPSKE MREŽE

Poglavlje 21 obuhvata pravni okvir u oblasti politike transevropskih mreža koja obuhvata pitanja u oblastima transporta, telekomunikacija i energetske infrastrukture. Uspostavljanje i unapređenje transevropskih mreža, kao i povezanosti i interoperabilnosti nacionalnih mreža, ima za cilj da omogući da se prednosti Jedinštenog tržišta što bolje iskoriste, kao i da doprinese ekonomskom rastu i povećanju zaposlenosti u Evropskoj uniji.

Kada je Jedinstveno evropsko tržište počelo da prima svoj oblik, zarad slobode kretanja robe, usluga i ljudi bila je potrebna i dobra povezanost regionalnih mreža, za šta je nužna efikasna infrastruktura. Uspostavljanje i razvoj transevropskih mreža predviđeno je ugovorom na kojem počiva Evropska unija; osim bolje međusobne povezanosti, cilj je i zajedničko funkcionisanje različitih nacionalnih mreža u oblasti saobraćaja i energetike. Za primenu pravnih propisa koji su obuhvaćeni ovim Poglavljem, Evropska unija obezbeđuje finansijsku pomoć za izgradnju i unapređenje transevropskih saobraćajnih i energetske mreža, kako bi se omogućio pristup koridorima, njihovo maksimalno korišćenje i povezanost sa svim regionima u EU, kao i sa susednim zemljama.

Transevropske mreže uključuju:

- Transevropsku transportnu mrežu (TEN-T), koja pokriva drumski i intermodalni transport, plovne puteve i pomorske luke, kao i mrežu evropskih brzih železnica. Ona takođe otklanja potencijalne zastoje pri odvijanju saobraćaja i ima veliku ulogu u obezbeđivanju održive mobilnosti;
- Transevropsku energetske mrežu (TEN-E), koja obuhvata objekte za transport i skladištenje gasa, kao i prenos električne energije i značajno doprinosi tržištu gasa i električne energije. Glavni ciljevi politike u ovoj oblasti su sigurnost snabdevanja i funkcionalno unutrašnje tržište energije;
- Transevropsku telekomunikacijsku mrežu (eTEN), koja pokriva telekomunikacijske mreže uspostavljene kao uslužne delatnosti.

Obaveze države kandidata

U okviru pregovora u ovom poglavlju Srbija treba da definiše koji će energetske i saobraćajni pravci u Srbiji postati deo zajedničke transevropske mreže.

KAKVA JE KORIST ZA SRBIJU?

Koristi za Srbiju i njene građane od primenjivanja pravnih tekovina u ovoj oblasti su višestruke:

- Finansijska pomoć za izgradnju transevropskih saobraćajnih, energetskih i telekomunikacijskih mreža iz posebnog dela budžeta EU, strukturnih fondova i Kohezionog fonda;
- Mogućnost korišćenja zajmova Evropske investicione banke;
- Veća sigurnost u pogledu snabdevanja energijom;
- Veća sigurnost u pogledu bezbednosti saobraćaja;
- Kvalitetna i moderna infrastruktura.

Pregovaračka struktura

Na čelu pregovaračke grupe za Poglavlje 21 nalazi se predsednik imenovan iz Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture. Zamenik predsednika, sekretar i zamenik sekretara Pregovaračke grupe takođe se imenuju iz redova članova pomenutog ministarstva. Članovi pregovaračke grupe su predstavnici sledećih organa i organizacija: Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Ministarstva rudarstva i energetike, Ministarstva zaštite životne sredine, Ministarstva

finansija, Ministarstva odbrane, Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija, Direktorata civilnog vazduhoplovstva, Agencije za bezbednost saobraćaja, Agencije za energetiku, Republičkog zavoda za statistiku, Instituta za standardizaciju, Direkcije za železnice, Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo i Ministarstva za evropske integracije.

U Nacionalnom konventu o EU trenutno ne postoji radna grupa zadužena za ovo poglavlje.

Analitički pregled zakonodavstva (skrining) otpočet je 29. aprila 2014, a završen 26. februara 2015. godine.

Izveštaj Evropske komisije za 2018. godinu

U Izveštaju Evropske komisije o napretku Srbije u procesu evropskih integracija za 2018. godinu, Srbija je ocenjena ocenom 3, što znači da je umereno pripremljena u oblasti transevropskih mreža, te da je ostvarila izvestan napredak u ovoj oblasti.

Beogradska otvorena škola

Masarikova 5/16,
11000 Beograd, Srbija

T: +381 11 30 61 372
F: +381 11 36 13 112
E: eupregovori@bos.rs i cei@bos.rs
W: eupregovori.bos.rs i www.bos.rs
S: www.facebook.com/bos.rs
S: twitter.com/boskola

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

PROGOVORI O PREGOVORIMA

Ukoliko želite da redovno dobijate bilten
„Progovori o pregovorima” prijavite se [OVDE](#).

Stalo nam je do Vašeg mišljenja i povratne informacije
– molimo Vas da nas kontaktirate odgovorom na mejl
eupregovori@bos.rs i pošaljete nam sugestije o tome kako
možemo da poboljšamo ovaj bilten. Takođe, ukoliko
smatrate da bilten nije relevantan za Vaš delokrug rada ili
ako niste zainteresovani da ga primete ubuduće, možete
nam to javiti odgovorom na ovu [poruku](#).

Ukoliko želite da primete informacije o specifičnim
poglavljima u okviru procesa pregovara Srbije sa EU
popunite **Upitnik**, koji se nalazi na sledećem [LINKU](#).